

en lastbrief af-
deze afgevaar-
samenkomsten

dering krachtens
ag.

er leden om voor
Synode geordon-
rectieve classen...
aan, die toezicht
malatigen in tijds
ging hunne
hoewel er „wel
h inbeelden,
nde te houden”,
die er op uit
oefenen”; maar
bestrijding aan-
hoe men in de
un nummer wist

of de kerkelijke
bederf aan de
gekend en door
„De Reforma-

stiatief van een
raad en leeraar
in allen gevallen
kerkelijke dienaren...
bestaande Kerken-
zij zich daartoe
bonden hadden,
n hun eigen
andere kerken
zoodat deze, zoo-
ook hen bond”,

„Tenzij dat het
Woord, of tegen
esloten, zoo lang
veranderd zijn”,
drukking niets
gebonden, tenzij
dat Gods Woord
den is, verbiedt
n grond, dat
zet tegen de
een besluit
hten, en ook
n, volkomen
35 in de noot
zij men voor

heid zelve, die
grip was als de
a, niet verloren”,
zeker. Want de
e van zedelijke,
aard. Natuurlijk
urt bevoegd, op
breken met haar
r zich te hoeden
der haar hoofd-
alles richtsnoer
lening, te laten
chie meer, noch
verking en over-
er gemeenschap-
vervangen door
re er een nieuwe
e waarborg, dat
ods Woord zou
nis verdwenen”,

t: Er was nu
er, noch ker-
n samenwer-

un de beslissing
wilde, in rechts-
t zoozeer in den
e procedure kan
te handelen...
a; niemand had
... de kerk werd
brand. Alzoo
dezen te ver-
kerkeraad,
r de gezamen-
gelden als

REIJNDANUS
n. tot 30 Juni.)

beroeven.
eroepen.

weggenomen en

ten.
an (waarvan 1

17 candidaten ontvingen een benoeming als hulp-
prediker.

2 Kerken werden geïnstituëerd, en 3 zijn nog in studie.
7 Kerken hebben het voornemen het getal predikants-
plaatsen uit te breiden.

82 Kerken zijn vacant, of komen binnenkort vacant.
Aantal vacatures in totaal op 30 Juni: 106.

Chr. Geref. Kerk:

38 beroepen werden uitgebracht op 20 predikanten.
Uitgebracht door 24 Kerken.

1 predikant werd door den dood weggenomen.

1 predikant vroeg emeritaat aan.

1 Kerk zal in den loop van dit jaar nog geïnstituëerd
worden. Aantal Kerken 128.

58 Kerken zijn vacant, waarvan 31 beroepen of kun-
nen beroepen.

Geref. Gemeenten:

23 beroepen werden uitgebracht op 8 predikanten.
Uitgebracht door 20 Kerken.

Aantal Kerken 112.

96 Kerken zijn vacant, waarvan 28 beroepen of kun-
nen beroepen.

Aantal predikanten 16.

„Geref. Kerken (H.V.)”:

1 beroep werd uitgebracht op 1 predikant. Uitgebracht
door 1 Kerk.

1 predikant werd door den dood weggenomen.

Aantal Kerken 24.

6 Kerken zijn vacant.

Aantal predikanten 20.

Ned. Herv. Kerk:

178 beroepen werden uitgebracht.

Hiervan ontvingen 98 predikanten 129 beroepen, w.o.
1 emeritus.

38 candidaten 49 beroepen.

Uitgebracht door 120 Kerken.

11 predikanten werden door den dood weggenomen
en 6 emer. predikanten.

31 predikanten vroegen emeritaat aan.

1 predikant ontving een benoeming als Directeur aan
een der gestichten.

9 candidaten ontvingen een benoeming als hulp-
prediker.

205 Kerken zijn vacant, of komen binnenkort vacant.
Aantal vacatures in totaal op 30 Juni: 244.

Nabeschouwing. Het is wellicht niet onaardig
ditmaal eens een halfjaarlijkse statistiek der kerken
te geven. Dit keer is deze zeer beknopt, daar er dan
te veel plaatsruimte gevraagd had moeten worden.
Wanneer wij dan een en ander nog eens nagaan dan
bemerken wij o.a.:

a. dat men het aantal predikanten bij de Geref.
Kerken en de Ned. Herv. Kerk, die emeritaat aan-
vroegen, niet gering kan noemen, tot dusver resp.
14 en 31;

b. dat, waar vroeger een predikant een beroep aan-
nam, na voor eenige bedankt te hebben, thans het
eerste beste beroep aangenomen wordt. Bij de
Geref. Kerken namen van de 24 predikanten, die
een beroep ontvingen, 17 predikanten het beroep
aan, en bij de Ned. Herv. Kerk van de 74 predi-
kanten 31;

c. dat, en dit geldt voor de meeste Kerken, men te
traag beroept. Er kan veel meer beroepen worden
en dit is zeker voor de Geref. en Herv. candidaten
van belang. Bij de Chr. Geref. Kerk en Geref. Ge-
meente evenwel heeft men al sinds geruimen tijd
geen enkelen candidaat te beroepen. Bij deze Kerken
kent men nog geen overvloed van candidaten, en
dit zal dan ook wel de reden zijn, dat sommige
van deze Kerken het beroepingswerk soms maan-
den, jarenlang stop zetten. Toch doet zich dit euvel
ook bij de Geref. Kerken en de Ned. Herv. Kerk
voor, alhoewel men hier over meer dan voldoende
candidaten beschikt.

Juist in onzen tijd, waar over 't algemeen een slappe
houding tegenover de Kerk wordt aangenomen en een
geest van ingezonkenheid merkbaar wordt, doen de
Kerken goed niet in hun kerktwerk te verslappen. Van
verschillende zijden is hierop reeds een enkele maal
gewezen. Niet te overhaastig, toch ook niet met „het
komt wel”, maar vandaag datgene doen, waartoe wij
geroepen zijn, met alle getrouwheid en waakzaamheid
te waken voor de geestelijke schade, die aan de ge-
meente toegebracht kan worden bij het min of meer
veronachtzamen van haar werk.

Een schade, die, helaas maar al te duidelijk reeds
hier en daar met den vinger is aan te wijzen.

Amersfoort. P. J. HOOGENDONK.

De Kleine Catechismus van Zacharias Ursinus. (V.)

29. Maar waarom heeft Hij ons niet dan door te ster-
ven willen verlossen?

Omdat de Goddelijke gerechtigheid en waarheid niet
duldde, anders dan door den dood, de zonde te ver-
zoenen en het leven ons weder te geven.

30. Waarom is Hij ook begraven?

Om te bewijzen, dat Hij waarachtig gestorven is, en
om onze graven, evenals Zijn eigen, te maken tot rustige
legersteden van ons lichaam.

31. Wat gelooft gij van Zijn nederdaling ter helle?
Dat Hij behalve den dood des lichaams ook de
smartten der onderaardschen¹⁾ (of: verdoemden) in Zijn
lijden gevoeld heeft; en dat Hij Zich in de diepste
(uiterste) schande en vernedering heeft geworpen; om
ons de hemelsche vreugde en glorie te bereiden.

R.

G. B.

¹⁾ etiam dolores inferorum.

LITERATUUR EN KUNST

Over den drempel.

Willem Kramer: Over den drempel. — N.V.
Gebr. Zomer & Keuning, U.M., Wageningen.

Het is nog niet zoo heel lang geleden, dat wij
met groote ingenomenheid de verschijning van
„Roelie” mochten begroeten in onze literatuur,
en nu ligt reeds geruimen tijd het vervolg op een
bespreking te wachten. Dat een roman, waarin het
kinderleven beschreven wordt, uit meer dan één
deel bestaat, wordt zoo langzamerhand een ge-
woon verschijnsel. Er bestaat ook reden toe. Het
onderwerp biedt doorgaans ruime perspectieven
en „de latere lotgevallen” lijken even vermeldens-
waard, als de eerste. Toch is een zekere teleur-
stelling dikwijls het gevolg. Als er zich geen abso-
lout andere situatie voordoet, wordt het doorgaans
slechts een verandering van personen, waarmee
het kind in aanraking komt, en verliest de roman
in zijn tweede deel eigenlijk een deel van zijn be-
staansrecht.

Het mooie slot van „Roelie” wekte aanstonds
het vermoeden, dat de schrijver nog niet klaar was
met zijn biographie, maar tevens bood dit een
waarborg voor een even belangwekkend vervolg.
Het dappere besluit van het kind om naar een
blindeninstituut te gaan, leneinde niet als een
nietsnuit het leven te moeten doorgaan, ontsloot
voor hem een nieuwe, zeer belangrijke levens-
periode.

Het is dan ook een geheel nieuwe wereld, die hij
gaat betreden. Hij komt in een milieu dat niet
alleen voor hem, maar ook voor den lezer, onbe-
kend is, waardoor dit tweede deel „Over den
drempel” stellig belangstelling verdient.

Van den schrijver, die zoo ontroerend fijn de
kinderpsyche weet te analyseeren, die zoo diep
weet binnen te dringen in het innerlijk leven van
een ongelukkig kind, zonder maar eenigszins te
speculeeren op sentimentaliteit, mag verwacht
worden, dat hij een goede gids zal zijn in het
land der duisternis, waarin hij ons binnenleidt.
Wie een interessante beschrijving verwacht van
het blindeninstituut, moet bedrogen uitkomen. Het
gaat hier om Roelie en niet om het instituut;
om de reactie van een temperamentvol kind, niet
om een belangrijke, zegenrijke maatschappelijke
instelling. Althans niet in de eerste plaats.

Om het eerste deel hing een sfeer van groote
innigheid. Vader, moeder en grootje trachten ieder
op eigen manier het kind een vergoeding te geven
voor zijn gemis van onbezorgd kinderleven. Als de
deuren van het gesticht dicht gaan achter hem,
zal hij hun steun missen en moet hij alleen den
vollen last dragen van zijn moeilijke leven. De her-
innering aan hun liefde blijft hem slechts over,
en nu hij geheel blind is geworden en op zichzelf
aangewezen, zal hij de gedachte aan hen, die hem
nooit kan verlaten, moeten wegdringen, omdat het
leven hem anders te zwaar zal worden. Met wan-
trouwen en zelfs een zekere vijandelijkheid treedt
hij het nieuwe milieu binnen.

De „toon” van het tweede deel is daardoor ge-
heel anders dan in het eerste, hij is harder. Roelie
ziet het instituut als een noodzakelijk kwaad, waar-
bij het kwade overheerscht. Zijn verlangen naar
het ouderlijk huis tracht hij te verbergen, door
zich een houding te geven: onverschillig, ruw,
onhebbelijk, grof soms zelfs. Maar binnen die
ruwe bast schuilt nog het zelfde gevoelige kinder-
hart.

Soms komt bij ons de vraag wel eens op, of de
schrijver in zijn streven naar vermindering van sen-
timentaliteit, niet te veel naar het tegendeel daar-
van is overgeslagen. Het is haast ongelooflijk, dat
het personeel van een instituut, waarvan toch
liefde voor het werk en tact mag verwacht wor-
den, op een zoo gespannen voet met elkaar ver-
keert en slechts een goede verhouding tot de leer-
lingen zoekt, om hen uit te kunnen spelen tegen
elkaar. De beschrijving van de volwassenen in hun
kleinzielige machtsverhoudingen tegenover elkaar;
in hun van geniepige gemeenschap, tot laukbare
toegefelijheid variërende verhouding tegenover
de kinderen, vormt stellig het zwakste deel van
het boek.

De jongens, die niet alleen alles merken, maar
ook „zien”, dank zij hun zeer fijn ontwikkelde
zintuigen, moeten wel een vreemd indruk ont-
vangen van het groote-menschenleven. En dat doen
ze ook. Hun onderlinge verhouding wordt dikwijls
alleen bepaald door een zeker saamhoorigheids-
gevoel tegenover de anderen. Hun gemeenschap
valt uiteen in kleinere groepjes, die in alles met
elkaar sympathiseeren. En hiervan is de schrijver
een scherp waarnemer. Roelie's omgang met de
anderen wordt prachtig beschreven, vol humor,
waardoor de tragiek nooit eenzijdig somber wordt,
vol waarheid ook, als hij de gevaren leert kennen
van het onderlinge verkeer van oudere en jongere
kinderen. Roelie leert vroeg een zekere troebele
levenswijze, waardoor zijn gedachten verontrust
worden, maar hij vindt de verlossing ervan in de
kinderlijke liefde voor Mientje.

Deze „liefde” geeft hem eenigermate een ver-
goeding voor het missen van zijn moeder, zij ver-
zoent hem met het instituut. De ziekte van het
meisje brengt hem weer nader tot God, tegen
Wien hij heimelijk dikwijls in opstand kwam. Dien
hij alleen in zijn goede oogenblikken ziet als zijn
Vader, Die alles weet en vergeet. Haar sterven
maakt het leven in het geslacht ondragelijk voor
hem.

Zoo brengt de schrijver ons naar de oplossing.
Het verlangen naar huis kan niet langer bedwon-
gen worden en Roelie vlucht. Even koestert hij
zich in de ouderliefde, die hij niet wil bezeeren
en waarom hij het ware motif van zijn vlucht
verzwijgt: het uit de natuurlijke sfeer gerukt zijn,
naar een abnormale omgeving, die hij slechts vij-
andig ziet. Hij gevoelt nu echter ook, dat hij zóó
niet in de wereld kan terug keeren, wil hij niet een
nietsnuit worden. Zijn schooljaren liggen achter
hem. Wil hij een beroep leeren, dan is het insti-
tuut een noodzakelijk kwaad, waarvan het nood-
zakelijke het zwaarste weegt. Met dit inzicht gaat
hij weer over den drempel, die twee werelden
scheidt.

Dit tweede deel van Roelie's leven is weer met
groote eerlijkheid geschreven. Hoewel de tinten eer-
te donker dan te licht gehouden zijn, ligt er over
de schildering van dit kinderleven een zachte,
innige glans. Hier wordt een stuk levenstragiek
zuiver weergegeven, zonder eenige mooidoenerij.
Gron. H. S.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Niet heelemaal juist.

II.

Prof. Ridderbos zegt in zijn artikel in het Geref.
Theol. Tijdschrift over: „Versterking van het ge-
loof uit de goede werken”: „Het valt niet te ont-
kennen, dat in al deze uitspraken aan het op-
merken van het werk Gods in ons eigen hart en
leven een zeer belangrijke beteekenis wordt toe-
gekend voor de versterking des geloofs,
of (wat wezenlijk hetzelfde is) voor de
verzekering aangaande het kind-
schap”.

In ons vorig artikel hebben wij gezegd, dat onzes
inziens, wat daar in de door mij gespatieerde
woorden wordt uitgesproken, niet juist is.

De geloofsversterking, die Calvin ziet als vrucht
van het opmerken van het werk Gods in ons is
niet dit, dat wij uit den twijfel aangaande ons
kindschap tot zekerheid dienomtrent worden ge-
bracht, maar dat wij leeren de beteekenis van ons
kindschap hoe langer hoe rijker en dieper te zien,
zoodat wij, op grond van dat kindschap, nu rustig
en blij kunnen zijn ook in het aangezicht van
dingen, die ons tevoren met onrust en angst ver-
vulden.

Ik meen dat dit uit de woorden van Calvin zelf
blijkt.

In de eerste plaats. Calvin zegt: „Dit dan is de
overeenstemming, dat de heiligen, wanneer het
gaat om het grondvesten en vaststellen van hun
zaligheid, zonder te letten op de werken, alleen
op Gods goedheid de oogen richten. En zij wenden
niet alleen zich tot haar vóór alles als tot het
begin van hun gelukzaligheid, maar zij rusten in
haar ook als in de vervulling. Wanneer de
consciëntie zóó gegrondvest, opge-
richt en bevestigd is, wordt ze ook be-
vestigd door het beschouwen van de
werken; namelijk in zooverre als zij ge-
tuigenissen zijn, dat God in ons woont
en regeert”. (Ik spatieer, D. v. D.)

Volgens Prof. Ridderbos wil Calvin hier alléén
zeggen, dat een kind van God zijn zaligheid enkel
en alléén verwacht van de goedheid Gods, in
tegenstelling met de Roomsche leer van de ver-
dienstelijkheid der goede werken.

Maar, zegt de Professor, daarmee bedoelt Calvin
niet, dat de zekerheid, dat de zaligheid nu ook
werkelijk mijn deel is, enkel verkregen wordt
door te steunen op de belofte Gods.

Integendeel, het is, naar zijn inzicht, volgens
Calvin heel goed mogelijk, dat iemand, die vol-
strekt gelooft, dat de zaligheid rust enkel in Gods
goedheid, voor zichzelf twijfelt of hij daaraan wel
deel heeft en dat hij dan de zekerheid dienaan-
gaande krijgt door het beschouwen zijner werken.
Maar lees nu eens wat Calvin hier zegt:
„Wanneer de consciëntie zoo ge-
grondvest, opgericht en bevestigd is,
wordt ze ook bevestigd door het beschouwen van
de werken, namelijk in zooverre, als zij getuige-
nissen zijn, dat God in ons woont en werkt.”

Calvin heeft het hier dus over mensen, wier
consciëntie gegrondvest, opgericht en bevestigd is,
door te zien op de goedheid Gods.

Maar is het nu denkbaar, dat iemand, wiens
consciëntie rustig is geworden, absoluut rustig
door de wetenschap, dat zijn zaligheid enkel rust
in Gods goedheid in Christus, tegelijkertijd in angst